

Korrespondensie

Die Nuwe Chemiewoordeboek

As redakteur van *Die Nuwe Chemiewoordeboek* (1991) verwelkom ek selfs kritiek, want dit beteken dat daar minstens deur sommige chemici deeglik aandag aan die werk geskenk word. In hierdie moeilike tye, waarin daar selfs bedenkinge oor die voortbestaan van Afrikaans geopper word, is dit veral wertslik dat die Afrikaanssprekende vakman sy vaktaal sal ken en in ere sal hou.

Prof. H.D. Nelson van die Departement Chemie aan die Potchefstroomse Universiteit vir CHO is een van diegene wat al in die verlede sy stem laat hoor het oor aspekte van die chemieterminologie. Daarom is sy onlangse opmerking oor “’n ernstige inkonsekwensie” in die genoemde woordeboek terdeë ter harte geneem. Gelukkig kan die saak hopelik bevredigend verduidelik word.

Die beswaar wat geopper is, was teen die opneem van *deseen* as Afrikaanse ekwivalent vir *decene*, terwyl daar verder *alkeen* en *okteen* geskryf word. Prof. Nelson het die gebruik van *s* (en nie *k* nie) in die eersgenoemde geval as inkonsekwent beskou.

Die eerste basiese terminologiereël is natuurlik dat die Afrikaanse uitgang vir die benoeming van ’n olefien *-een* is. Daarnaas kom egter ’n betreklik algemene transliterasieriglyn by die vertaling van *decene* ter sprake, waaraan besondere aandag geskenk is in paragraaf 3(b) op bladsy 15 in die afdeling oor “Enkele Skryfbeginsels vir Chemieterme” in Deel 1 van *Die Nuwe Chemiewoordeboek*. Hierdie transliterasieriglyn het betrekking op die oorsit van die Engelse *c* waar dit in ’n lettergreep voor ’n klinker of voor *y* voorkom. Die riglyn, wat op die uitspraak (in Engels, en in Afrikaans) berus, bepaal dat die Engelse vorme *ce-* en *ci-* (ook *cy-*) in Afrikaans onderskeidelik met *se-* en *si-* weergegee word. Daarnaas, en dit is die belangrike punt ter verdediging van die oënskynlike “inkonsekwensie” in die woordeboek, word *co-*, *cu-* en *ca-* by die oorsit in Afrikaans onderskeidelik met *ko-*, *ku-* en *ka-* geskryf. Dus is dit korrek om in Afrikaans *dekaan* te sê en te skryf, maar daarnaas *deseen* en so ook *desiel-*. As algemeen bekende voorbeelde kan daar verder na die volgende vertalings gekyk word:

cellulose	:	sellulose
acetate	:	asetaat

circle	:	sirkel
acidosis	:	asidose
cylinder	:	silinder
acylate	:	asileer

teenoor

cobalt	:	kobalt
aconine	:	akonien
cubic	:	kubies
acute	:	akuut
casein	:	kaseïen
acacia	:	akasia

Hierbenewens is dit ook nie ’n vreemde verskynsel dat daar by die oorsit van terme in Afrikaans van *s* na *k* gewissel word na gelang van die daaropvolgende klinker nie. Dit is selfs in Engels gebruiklik dat die uitspraak van die *c* na gelang van die daaropvolgende klinker tussen *s* en *k* wissel, hoewel daar van dieselfde stam uitgegaan word. Tipiese voorbeelde hiervan is:

	decimetre	:	desimeter
en	decimal	:	desimaal
maar	decametre	:	dekameter
en	decalin	:	dekalien

Net so sê en skryf ons in Afrikaans tog ook *musik*, maar *musiseer*, en *provokasie* teenoor *provoseer*.

Dieselfde transliterasieriglyn wat die skryf van *k* of *s* betref, word ook toegepas by terme soos *akkumulator* en *akkuraat* teenoor *akseptor* en *aksentueer*. Hier is dit die lettergroeperings *accu-* en *acce-* wat getransliterer is, maar dit is steeds die klinker na die (tweede) *c* wat bepaal hoe daardie *c* uitgespreek word, en dan dienooreenkomstig in Afrikaans met *k* of *s* geskryf word.

Die geleentheid word verwelkom om hierdie skryfbeginsel vir vaklui - nie net chemici nie - nader toe te lig. Dit sal hopelik algemene begrip en aanvaarding geniet.

D.F. Louw

Sappers Contour 490, Lynnwood, Pretoria, 0081

Berigte en mededelings

Huldeblyk - Prof. Danie Joubert (1928 -1994)

"Danie Joubert het in sy voortreflike akademiese loopbaan letterlik en figuurlik baie grense oorgesteek, hinterlande verken en blywende spore getrap. Van sy mooiste monumente staan vandag egter in die harte van die studente wat aan sy voete gesit het." - dr. Anton Rupert in *Danie Joubert - Renaissance-mens*

Hierdie geliefde Rektor (Universiteit van Pretoria 1982-1991) en bekende persoonlikheid is op 19 Maart oorlede. Daniel Malan Joubert is op 4 November 1928 in Pretoria gebore en het sy skoolopleiding aan die Laerskool Pretoria-Oos en Pretoria High School for Boys deurloop. Aan die Universiteit van Pretoria verwerf hy die B.Sc.(Agric.)-graad in 1949 en die M.Sc.(Agric.)-graad cum laude in 1952. Hy studeer vervolgens in diere fisiologie aan die Universiteit van Cambridge, waar hy die Ph.D.-graad in 1955 behaal. Die D.Sc.-graad word in 1976 deur die Universiteit van Stellenbosch aan hom toegeken.

Prof. Joubert het in 1950 'n personeellid van die Universiteit van Pretoria geword en agtereenvolgens die poste van navorsingsbeampte, lektor, senior lektor en in 1960 professor in die Fakulteit Landbouwetenskappe beklee. Voor sy aanstelling op 1 Januarie 1982 as Visekanselier en Rektor van die Universiteit van Pretoria was hy Direkteur van Vakkundige Dienste (1970-73) en Direkteur van die Transvaalstreek in die Departement van Landbouetegniese Dienste (1974-76); Sekretaris-generaal van die Suider-Afrikaanse Streekkommissie vir die Bewaring en Benutting van die Bodem (SARCCUS) (1970-73); Visepresident van die Wetenskaplike en Nywerheidsnavorsingsraad (WNNR) (1977-78); en Viserektor van die Universiteit van Pretoria (1979-81). In sy loopbaan het prof. Joubert as voorsitter of president van verskeie wetenskaplike komitees, verenigings en organisasies opgetree.

Op die terrein van die landbouwetenskappe in die algemeen en meer bepaald veekunde, was prof. Joubert die outeur van sowat 300 wetenskaplike en tegniese artikels, waarvan talle in internasionale tydskrifte verskyn het. Hy het verskeie kere as besoekende professor in die buiteland opgetree. Hy was lid en/of voorsitter van 19 kommissies of komitees van ondersoek na landboukundige en opvoedkundige aangeleenthede.

Op kulturele gebied het hy 'n leidende rol gespeel om belangstelling in omgewingsake te wek, asook in die bevordering van die beeldende kunste.

Prof. Joubert was verantwoordelik vir 'n hele reeks gebeure wat aanleiding gegee het tot die deurvoering van die Wet op Natuurwetenskaplikes in 1982 (Wet nr. 55) in die Suid-Afrikaanse Parlement. Deur sy toedoen het 'n

Buro vir Wetenskaplike Publikasies in 1976 tot stand gekom, nadat hy verskeie wetenskaplike tydskrifte van internasionale gehalte binne die breë spektrum van die landbouwetenskappe van stapel laat loop het.

Toekennings en onderskeidings wat hy ontvang het, sluit in: die *Orde vir Voortreflike Diens, Klas I: Goud* deur die Staatspresident van die Republiek van Suid-Afrika (1988), die *Orden de Bernardo O'Higgins* deur die President van Chili (1988) en die *Order of Brilliant Star: Grand Cordon* van die President van die Republiek van China (1989), die *Havengaprys vir Landbouwetenskappe* van die SA Akademie vir Wetenskap en Kuns (1966) en die *M.T. Steynmedalje* (postuum) van dieselfde liggaam (1994). In 1990 is hy deur die UP-studente vereer as *Tukkie van die Dekade* en deur die Alumni van die Universiteit in 1993 as *Uitmemende Presteerder*.

Prof. Joubert was ook direkteur van verskeie maatskappye op die terrein van die bankwese, drukkers- en uitgewersbedryf, versekering en tegnologie.

Die Tukkie
Jg.2, no.1 April 1994